

Det senaste året har Boverket utfört marknads-kontroll av produkter som omfattas av den har-moniserade standarden SS-EN 1090-1. Mark-nadskontrollen ger en möjlighet för Boverket att informera om de krav som gäller, och att lära sig mer om hur branschen fungerar. Kontrollens grundsyfte är att säkerställa att tillverkarna följer de krav som ställs på dem.

Misstro i branschen

Överlag finns det en misstro i branschen, det sägs att "vi gör rätt men många andra fuskar". Däremot har dessa "andra" sällan kunnat pekas ut. Av de anmälningar som kommit in till Boverkets marknadskontroll, görs bedömningen att misstron i många fall beror på olika tolkningar av vad som omfattas av SS-EN 1090-1. Av de relativt många anmälningar som inkommit har bara en bråkdel handlat om före-tag som faktiskt tillverkar och säljer bärande stålkonstruktioner.

SS-EN 1090-1 blandas ihop med SS-EN 1090-2

Den vanligaste missuppfattningen beror på att de olika delarna av standarden blandas ihop. Det är bärverksdelar tillverkade i verkstad som omfattas av kravet på prestandadeklaration och CE-märkning. För att få prestandadekla-rera och CE-märka produkterna måste verksta-den vara certifierad mot den harmoniserade standarden SS-EN 1090-1. Utförandestandar-den SS-EN 1090-2 gäller både för arbete i verkstaden och på byggarbetsplatsen. Byggar-beten täcks inte av den harmoniserade stan-darden SS-EN 1090-1, vilket innebär att den som bara utför arbete ute på byggarbetsplat-sen inte behöver vara certifierad mot den stan-darden.

Boverkets marknadskontroll täcker tillverkaren och tillverkarens redovisning av produktegen-skaper i form av prestandadeklaration och CE-märkning. Det är kommunens byggnadsnämnd som har tillsynsansvaret för det arbete som görs på byggarbetsplatsen. Det ligger inom byggnadsnämndens ordinarie tillsyn av bygg-processen.

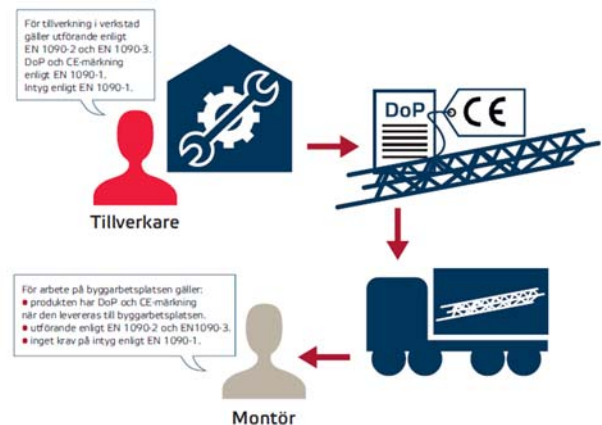

Bild 1: Skiss över vem som har vilket ansvar när det gäller tillverkning och montage av bärande stålkonstruktioner.

Alla byggprodukter av stål omfattas inte

Sedan kravet på prestandadeklaration och CE-märkning av bärande stålkonstruktioner trädde i kraft för två år sedan så har det varit en pågående diskussion om vilka produkter som omfattas. Produkter som har "egna" standarder ska följa dem, och där blir det tämligen enkelt. SS-EN 1090-1 kan ses som en uppsamlingsstandard för övriga produkter. Däremot kräver tolkningen kunskap om standardens omfattning. Byggproduktförordningen innehåller sju stycken grundläggande egenskapskrav för byggnadsverk. Mandat (uppdrag) till standardiseringen att ta fram standarder specificeras utifrån dessa egenskapskrav. Det mandat som ligger till grund för SS-EN 1090-1 anger att standarden ska ta hänsyn till egenskapskraven på bärförmåga, stadga och beständighet samt bärförmåga i händelse av brand. Övriga grundläggande egenskapskrav, exempelvis säkerhet vid användning, ingår inte. Standarden SS-EN 1090-1 gäller därför byggprodukter av stål (eller aluminium) som har betydelse för byggnadsverkets bärförmåga.

Exempel på felanmälningar

Information om hur man anmäler företag till Boverkets marknadskontroll finns på myndighetens webbplats. Där framgår också hur en anmälan kan göras anonymt. Här följer exempel på anmälningar som inte kunnat hanteras inom Boverkets marknadskontroll eftersom de inte hamnat inom ramen för SS-EN 1090-1.

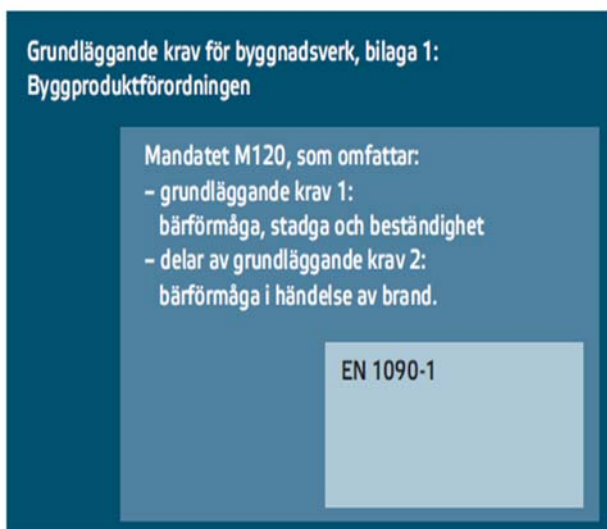

Bild 2: SS-EN 1090-1 har en snävare omfattning än mandat M120 vilket i sin tur bara omfattar en liten del av de grundläggande egenskapskraven.

Tillverkning av produkter som inte omfattas av standarden

Någon anmäler att en konkurrent som inte är certifierad mot SS-EN 1090-1 har gått före i upphandlingen av exempelvis räcken eller cykelställ. EU-kommissionen publicerade 2014 en lista över produkter som inte omfattas av SS-EN 1090-1, där bland annat räcken för personskydd och cykelställ finns med. Boverket gör därför bedömningen att produkterna inte omfattas av SS-EN 1090-1 och det anmälda företaget omfattas inte av kraven på certifiering mot SS-EN 1090-1.

Montage mm på byggarbetsplatsen och inte tillverkning i verkstad

Någon anmäler ett företag som monterar stålkonstruktioner på en byggarbetsplats utan att vara certifierat mot SS-EN 1090-1. Det anmälda företaget har ingen tillverkning i verkstad. Boverket gör bedömningen att företaget inte omfattas av kraven på certifiering mot SS-EN 1090-1.

Återanvändning av produkter

Någon anmäler ett företag som bygger om och säljer stålkonstruktioner, exempelvis containrar, utan att vara certifierat mot SS-EN 1090-1.

De produkter som byggs om är vanligen sålda innan byggproduktförordningens krav blev tillämpliga. Det är möjligt att de inte ens var tänkta att användas som byggprodukter när de såldes för första gången. Boverket gör bedömningen att det inte går att ställa retroaktiva krav på prestandadeklaration och CE-märkning, vilket i sin tur innebär att företag som jobbar med återanvända konstruktioner inte omfattas av kraven på certifiering mot SS-EN 1090-1.

Byggreglerna gäller också oavsett om de återanvända produkterna släpptes på marknaden innan eller efter kravet på CE-märkning så måste byggherren som ska använda dem förvissa sig om att de har lämpliga egenskaper för att det färdiga byggnadsverket ska uppfylla gällande krav. Om de återanvända produkterna inte är CE-märkta får deras lämplighet avgöras på annat sätt.

I oklara fall

Om Boverket inte kan avgöra vad saken handlar om utifrån informationen i anmälan, kontaktar Boverket det anmälda företaget för förtydliganden. Det kan handla om specificering av deras verksamhet.

Vad händer med de företag som anmälts korrekt till marknadskontrollen?

Boverket kontaktar det anmälda företaget för förtydligande och granskar vanligen följande: prestandadeklaration och CE-märkning intyg från anmält organ (certifikat) företagets verksamhet, både genom direkt kontakt och information på webben I första hand påpekar Boverket eventuella brister så att företaget kan korrigera dem på frivillig väg. Företag som saknar nödvändig dokumentation informeras om att de inte får fortsätta sin verksamhet förrän den är på plats. All kommunikation är sekretessbelagd till slutligt beslut fattas i ärendet. Anmälaren får ingen återkoppling då den inte är part i ärendet.

Läs mer på Internet

All information om projektet finns på www.boverket.se/1090, där kommer även slutrapporten att publiceras när projektet är klart.